

דף מא.

עין משפט ה.

ח"מ סימן א סעיף א

א. בזמן הזה דנים הודאות, הלואות, כתובות, ירושות, מתנות ומזיק ממון חבירו, שהם דבר המצוי, ויש בו חיסרון כ"ס. אין דנים דיני קנסות וכן דין חצי נזק דקנסא הוא, אבל חצי נזק צרורות שזה ממון דנים.

ב. דבר שאינו מצוי כגון חבלה של בהמה בחברתה, או מצוי אך אין בו חיסרון כ"ס כגון תשלומי כפל וארבעה וחמשה וקנסות, אין דנים.

צ. כתוב בתורה "אלה המשפטים" אשר תשים לפניהם ודרשו חז"ל לפני אלהים הכתובים בפרשה דהיינו סמוכים, ואנו היום הדיוטות ע"כ אין דנים בזה"ז מן התורה אלא מכח שליחותם של הראשונים, ואין עושין שליחותם אלא בדבר ששכיח ויש בו חסרון כ"ס. והוא מגיטין פ"ח ע"ב, וקמא פ"ד ע"ב, וסנהדרין דף ג' ע"א, והודאות והלוואות היינו שמעידים שבפנינו הודה לו, או שמעידין שבפנינו הלוח לו, וה"ה בלא עדים לענין להשביעו שבועת היסט.

ובספר שער המשפט נסתפק אם קבלו עליהם דיינים לדון להם דינים אלו שאין דנים אותם בזמן הזה אי מהני הקבלה, כמו שמהני קיבלו עליהם קרוב או פסול כמובא בסימן כ"ב או שיש לחלק, וסיים וצ"ע לדינא.

ועוד הסתפק אם חייב המזיק בדיני קנסות לצאת י"ש או לא, ועיין בקצות בס"ק ז' דלא חייבו לצאת י"ש, דהדבר תלוי "באשר ירשיעון אלהים". אך בנתיבות בחידושים סי' ל"ח ס"ק ב' משמע דחייב לצאת י"ש, וכתב דאף דלא דנים מהני תפיסה ע"ש.

ק. כל זה בממון דבעינן חיסרון כ"ס אבל בשאר דברים הכל תלוי במצוי, וע"כ כופין על הגט בזה"ז מדין מצוי. וקבלת גירות כתב הסמ"ע דזה לא שכיח, וא"כ צ"ע איך דנים היום בקבלת גירות, וכתב אולי משום שזה דברים גדולים דנים כמש"כ הר"ן ע"ש, אך היום זה ודאי יותר שכיח ודנים, ועיין ברמב"ן ורשב"א דהעירו וכי אלימי בי"ד היום להתירו בבת ישראל, והודאות והלוואות שאני דהפקר בי"ד הפקר, וגט שאני דכל מקדש אדעתא דרבנן מקדש.

ר. היינו ע"י קרן, אבל בהיזק דשן ורגל מצוי הוא ודנים.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

א. ג. היזק דאש ובור י"א ש דאין דנים וי"א שדנים.

עין משפט ו.ז.ז. חו"מ סימן שפט סעיף ב.ג.ד.ט

ב. ב. אם הזיקה בדברים שדרכה לעשות תמיד כמנהג ברייתה כגון בהמה שאכלה תבן או שהזיקה ברגליה או בדרך הילוכה^ת חייב לשלם נזק לשלם מהיפה שבנכסיו^א שנאמר "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם".

ב. ג. אם שינתה הבהמה ועשתה מעשים שאין דרכה לעשות תמיד והזיק בהם, כגון שור שנגח או נשך חייב לשלם חצי נזק^ב מגוף המזיק עצמו שנאמר "ומכרו את השור החי וחצו את כספו"^ג.

ג. ד. כיצד שור שוה מאה שנגח לשור שור עשרים והמיתו והרי הנבילה שוה ארבעה נותן לו הנבלה ששוה ארבעה והרי הנזק ששה עשר, משלם לו חצי נזק שהוא שמונה^ד ואינו חייב לשלם לו אלא מגוף השור שהזיק שנאמר "ומכרו את השור החי".

ה. ה. המית שור שוה עשרים לשור שוה מאתים והנבלה שוה מאה, אין

ש. לדעת הש"ך אין דנים שזה לא מצוי, אבל לדעת הקצות בס"ק ב' דנים בזה"ז גם אש ובור דלא בעינן מומחין בהם, וכמו שכתבו בתוס', ובספר פעמוני זהב להמלאך רפאל אנקאוה כתב להוכיח דלדעת מר"ן השו"ע בס"י תי' סעיף ל"ז דדנים.

ת. בב"ק ג' ע"א ובמשנה י"ז ע"א.

א. היינו בקרקע אבל במטלטלין כל דבר מיטב הוא. סמ"ע ס"ק ג'.

ב. שם בגמ' ב' ע"ב ובמשנה ט"ו ע"ב.

ג. והתורה מדברת בשור שוה עשרים שהזיק שור שוה עשרים והנבלה שוה עשרה שכשיחצו ויטלו כל אחד חצי החי וחצי המת נמצא שכל אחד בידו חמש עשרה, ונמצא שהניזק קיבל חצי מהנזק שלו שהוא עשרה שמחציתו חמשה, ומכיון שיכול לשלם לו בנבלה וישלים לו נמצא שהוא צריך לתת לו בנוסף לכל הנבלה ששוה עשרה יתן לו עוד חמשה מגוף המזיק.

ומשווים נלמד לשאינם שווים כשנגח שור שוה מנה לשור שוה עשרים והמיתו הנבלה שוה ארבעה הרי כל הנזק ששה עשר, ואם יתן לו כל הנבלה יצטרך להוסיף לו מחצית הנזק שהוא שמונה מגופו של המזיק. סמ"ע ס"ק ד'.

ד. ממשנה וגמ' בב"ק ל"ד ע"ב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

בעל הנבלה יכול לומר לבעל החי תן לי מחצית הנזק שהוא חמשים
אלא אומר לו הניזק הרי שור שהזיק לפניך קחנו ולך, ואפי' אינו שוה
אלא דינר אחד.

ט. י. מועד משלם נזק שלם מהיפה שבקרקעותיו וכל תם משלם חצי נזק
מגופו של המזיק.

דף מא:

עין משפט א. חו"מ סימן א סעיה א
עיינ לעיל דף מא. עין משפט ה

חו"מ סימן שצ סעיה ג

ג. צרורות הניתזין מתחת רגלי בהמה^י בשעת הילוכה אע"פ שתולדה
דרגל היא ופטור עליהם בר"ה כרגל, ואם הזיקו ברשות הניזק צריך
היה לשלם נזק שלם מהיפה שבנכסיו, אעפ"כ אינו משלם אלא חצי
נזק, וע"כ בהמה שנכנסה לרשות הניזק והיו צרורות מנתזים מתחת
רגליה ושברה כלים משלם חצי נזק בלבד מהיפה שבנכסיו ודבר זה
הלכה למשה מסיני^ז.

עין משפט ב. חו"מ סימן א סעיה א
עיינ לעיל דף מא. עין משפט ה

ה. כיון שאינו משלם המזיק מביתו אלא מדמי שור המזיק בלבד לפיכך לפעמים אומר לו
המזיק קחנו ולך. סמ"ע ס"ק ה'.
ו. ברייתא בב"ק י"ז ע"ב וכתנא קמא.
ז. פירוש אע"פ שהדברים נראין כסותרין זא"ז שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים,
ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן, שאינו משלם אלא חצי נזק אפי' ברשות
הניזק, משום כך אמרו שזו הלכה למשה מסיני ואין להרהר אחריה. סמ"ע ס"ק ט'.

הו"מ סימן שצא סעיף ו

ו. חיה שטרפה בהמה או שאכלה בשר חי אורחא הוא ומשלם נזק שלם, אבל כלב שהמית כ" כבש, וחתול שהמית תרנגולים גדולים ואכלם משונה הוא, ואינו משלם אלא חצי נזק, ודוקא בפחת שפחתה המיתה ט אבל דמי הנבלה אם אכלה אותה י ברשות הניזק משלם נזק שלם ובר"ה משלם מה שנהנית כ שעל האכילה אינו שינוי שכן דרכן לאכול נבלות אפי' של בהמות גדולות.

עין משפט ג.

הו"מ סימן א סעיף ה

ה ט. כל הדברים שאין דנים בהם כיום, מ"מ ביד ביה"ד ל לנדות עד שיפייס לבעל הדין. וכן אם תפס שיעור הראוי ליטול מ אין מוציאין

ח. ולא אכלה אותם שעל האכילה אורחיה וחייב כפי מה שמסיים בסוף הסעיף אם ברשות הניזק או ברשות הרבים, ממסקנת הגמ' בדף ט"ו ע"ב.

ט. כי לא אכלה אותה, כך דיקדק הרא"ש על המשנה דאכלה כסות, שם בדף כ' ע"ב.

י. פ"י אם אכלה אותה אחר שהמיתה.

כ. דאינו כ"כ כדמי שיווי הנבילה כמו בסעיף ח'. סמ"ע ס"ק ח'.

ל. עד שיתן לו שיעור הראוי לו ואז מתירין לו אפילו לא נתפייס כ"כ הרמ"א, ועיין בסמ"ע ס"ק י"ח פלוגתא העיר שושן והסמ"ע אי מנדין על כפל וד' וה', ומ"מ אי תפס אין מוציאין מידו אבל בסי' שמ"ח בסמ"ע ס"ק י"א כתב שלדעת מר"ן כדעת הרמ"ה דלא מהני תפיסה לענין ד' וה', ובספר פעמוני זהב (אנקאווה) כתב דהכי נהוג.

מ. אך אין שמין לו לפני שיתפוס, רק אם תפס אין מוציאין ושמין לו. וכתב בגליון רע"א שנעשה ממונו בתפס וע"כ גם אם חזר המזיק ותפס ממנו בחזרה לא מהני, אבל בנתיבות בס"ק י"ב חולק וסובר דמהני שוב תפיסת המזיק. ע"ש. ואין לתפוס ע"י גוי כ"כ המהרש"ל. הביאו בנתיבות ס"ק י"א.

ועוד כתב הסמ"ע דלא מיפטר בהודאתו, אפי' הודה קודם שבאו עדים לבי"ד והוא מרמב"ן. ואם תפס בלא עדים נאמן במיגו דלא הד"ם או החזרתו, גם אם אין לו עדים שראוי לו לתפוס מה שתפס, כ"כ הסמ"ע בשם המהרש"ל ע"ש.

ואם מותר לתפוס לכתחילה צ"ע דאולי לפי דעה הראשונה בשו"ע סי' ד' אסור ע"י הכאה היות ולא יכול לברר בב"ד כי אין דנים קנסות, ולדעת המהרי"ק ברמ"א שם נראה דיהיה מותר אפי' ע"י הכאה ובפני עדים, אבל שלא בפני עדים ובלי הכאה מותר אם יודע ששלו הוא נוטל.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מידו, ומ"מ בעינן שיביא עדים שראוי לזכות במה שתפס, אם לא שתפס בלא עדים שאז נאמן במיגו שלא תפס.

הגה: י. כל מה שאין דנים היום דיני קנסות היינו בקנסות הכתובים בתורה, אבל בקנסות שקנסו חכמים דנים תמיד וגובין כי זו² תקנתם.

עין משפט ד. חו"מ סימן תט סעיף ג.

ג. אסור לאדם לגדל כלב רע אא"כ הוא קשור בשלשלאות של ברזל³. ובעיר הסמוכה לגבול מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה.

הגה: וי"א דעכשיו שאנו שרוין בין הגוים ואומות בכל ענין שרי, ופוק חזי מאי עמא דבר. מיהו אם הוא כלב רע שיש לחוש שיזיק בני אדם אסור לגדלו אא"כ קשור בשלשלאות של ברזל.

חו"מ סימן תכז סעיף ח

ח. כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה שנאמר "השמר לך ושמור נפשך" ואם לא הסירם ביטל מצות עשה ועבר על לאו "דלא תשים דמים".

ותפיסה מיתומים לא מהני כלל כ"כ הנתיבות ס"ק י"ב.

ג. מרדכי סוף פרק השולח, וכמו שיתבאר בסי' ב'.

ס. שם במשנה, ואם קשור בשלשאות של ברזל דאז אין טעם שינשוך וגם הטעם שנובח ועי"ז מפילות הנשים מיראתו אין כאן מכיון שיודעות שהוא קשור בשלשאות אין מתיראין ממנו ואינן מפילות. סמ"ע ס"ק ה'.